

AVOCATUL POPORULUI

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante - MNP

Aprob,
Avocatul Poporului
Renate Weber

Raport

privind vizita desfășurată la Penitenciarul Slobozia

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare**
- 2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare**
- 3. Recomandări**

București – 2024

1. Cadrul general și organizarea vizitei

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul Opțional (OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului, îndeplinește atribuțiile de Mecanism național de prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate în orice loc de detenție, în sensul art. 4 din OPCAT.

Astfel, în conformitate cu art. 34, art. 35 lit. a) și lit. b) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborat cu art. 19 lit. a) din Protocolul Opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 18.12.2002, MNP a efectuat, la data de 30 august 2024, o vizită inopinată la Penitenciarul Slobozia, având ca obiective: verificarea tratamentului aplicat persoanelor custodiate în vederea consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante și a exercitării fără discriminare a drepturilor și libertăților fundamentale, precum și alte aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa MNP a fost alcătuită din: doamna [redacted] – jurist, domnul [redacted] medic, din cadrul instituției Avocatul Poporului - Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante (MNP), doamna [redacted] psiholog, colaborator extern și doamna [redacted] reprezentantă a Organizației Neguvernamentale Asociația Europeană a Drepturilor Omului și Protecției Sociale (AEDOPS).

2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare efectuată

Din discuțiile purtate cu conducerea instituției, cu personalul penitenciarului și persoane private de libertate, precum și din verificarea documentelor solicitate și puse la dispoziția echipei de vizită, au reieșit următoarele aspecte:

Penitenciarul Slobozia are un număr de trei secții de deținere, în interiorul sectorului de deținere, 3 camere destinate cazării persoanelor private de libertate din regimul deschis care sunt folosite la activități lucrate, în exteriorul sectorului de deținere și 1 cameră pentru

persoanele private de libertate care desfășoară activități lucrative, în afara locului de deținere (la data vizitei nu erau cazate persoane private de libertate).

La data vizitei în custodia Penitenciarului Slobozia se aflau **482 persoane private de libertate** (51 persoane private de libertate majore arestate preventiv, 4 tineri arestați preventiv, 2 minori arestați preventiv – centru de detenție, 35 de persoane private de libertate majore clasificate în regimul deschis, 354 de persoane private de libertate majore clasificate în regimul închis/provizoriu închis, 4 persoane private de libertate majore clasificate în regimul de maximă siguranță, 12 persoane private de libertate majore aflate în perioada de carantinare – observare și 20 de persoane private de libertate majore repartizate în regimul semideschis), capacitatea legală fiind de 308 persoane. **Astfel, rezulta un grad de supraaglomerare de 156%.**

La nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor este constituită o comisie care analizează capacitatea de cazare a unităților subordonate consemnându-se într-un proces verbal măsurile dispuse în vederea reducerii supraaglomerării.

În acest sens, urmare a analizei făcute la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor, a fost întocmit procesul verbal nr. 223 în data 09.05 2024 prin care se propunea transferul de la Penitenciarul Slobozia a 15 persoane private de libertate eligibili din regim închis.

Camerele vizitate din cadrul sectorului de deținere erau într-o stare acceptabilă de curățenie și igienă, grupurile sanitare proprii erau curate, cu instalații tehnico-sanitare funcționale. **Camera de tranzit necesită intervenții de reparații și întreținere ample, întrucât starea de fixație a instalațiilor sanitare era învechită, ruginită și cu funcționalitate redusă, toaletele urât mirositoare urmare posibilă și a unor deficiențe privind o canalizare deficitară.**

Cazarmamentul era curat, starea pereților și a pavimentului era acceptabilă, persoanele private de libertate din camerele vizitate declarându-se mulțumite în general de condițiile de detenție, mai puțin persoanele custodiate din camera de tranzit, unde, unele **saltele erau deteriorate (rupte și/sau murdare).**

Distribuirea produselor igienico - sanitare către persoanele private de libertate era efectuată în mod periodic, lunar, conform documentelor prezentate echipei de vizită.

Din discuțiile purtate cu persoanele custodiate a reieșit faptul că a fost semnalată prezența insectelor (gândaci, ploșnițe) în anumite camere de detenție, deși unitatea a efectuat periodic operațiuni de dezinfecție (pt. 4000-m.p.) și deratizare (8087-m.p.) după cum a reieșit din procesele verbale de recepție încheiate cu firma prestatoare de astfel de servicii, în luna august 2024, prezentat echipei de vizită. Luminatul natural și iluminatul artificial erau asigurate în mod corespunzător.

În toate camerele de deținere existau aparate tv funcționale. Au fost solicitări din partea persoanelor private de libertate de a se prelungi orarul de vizionare TV după orele de anunțare a stingerii cu încă o oră (8.30-00.00).

Penitenciarul Slobozia (din informațiile transmise) custodiază deținuți aparținând grupurilor vulnerabile, astfel: 2 persoane cu dizabilități, 2 deținuți cu cetățenie străină (Siria și Ucraina), 92 bolnavi cronici, nicio persoană HIV/SIDA, 7 persoane cu hepatită tip B/C, 51 persoane cu tulburări psihice și 3 persoane custodiate pentru infracțiuni săvârșite la Legea nr.194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, nicio persoană LGBT. Aceeași unitate menționează că doar pentru 17 deținuți era respectat spațiul minim de 4 metri pătrați, în baza hotărârii date de judecătorul de supraveghere a privării de libertate sau cu garanții asumate de către Statul român în cazul persoanelor custodiate transferate din alte state.

Cu privire la acest aspect, spațiul minim de 4 metri/persoană este absolut necesar, fiecare dintre persoanele custodiate având nevoie de spațiu personal, de o igienă psihologică (include toate comportamentele, rutinele și obiceiurile care se practică pentru a se păstra și chiar îmbunătăți starea de sănătate mintală, precum și pentru a fi în acord cu mediul, fie el și carceral).

În cazul specific al persoanelor cu tulburări psihice, spațiul și în general mediul este foarte important, aceștia necesitând o atmosferă lipsită de agitație, lipsită de zgomote, ceea ce este greu realizabil într-o cameră suprapopulată.

Tot la acest capitol, odată cu supraalomerarea, condițiile de igienă sunt serios afectate, ceea ce indirect afectează starea de sănătate mentală a persoanelor deținute (crește stresul, anxietatea, iritabilitatea, depresia).

Mai mult, majoritatea deținuților chestionați au afirmat faptul că își cumpără apă potabilă îmbuteliată, chiar dacă angajații ne-au asigurat că apa curentă era potabilă (rezultă din buletinul de analiză a apei nr. 521A din 19.08.2024), fiind apă de la rețeaua de aprovizionare a orașului, însă starea instalațiilor ar afecta calitatea apei.

Cu privire la necesitatea apei potabile, deținuții au mai reclamat faptul că prețurile de la magazinul penitenciarului erau ridicate. Potrivit informațiilor furnizate, prețurile produselor comercializate prin punctul comercial din incinta unității penitenciare trebuie să se încadreze în media prețurilor produselor similare practicate pe piața locală. În acest scop, comisia special desemnată de unitatea penitenciară verifică periodic ca prețurile la principalele produse comercializate prin magazinul din incintă, să se încadreze în media prețurilor produselor similare, practicate la magazine de profil de pe piața locală.

Potrivit informațiilor furnizate de către unitatea penitenciară, accesul la apă potabilă era neîntrerupt și se asigura din puțurile forate ale unității, iar accesul la apă caldă era asigurat zilnic, câte două ore/zi în intervalul orar 07:00 – 08:00, respectiv 17:30 – 18:30. De asemenea, deținuții selecționați să desfășoare activități lucrative la blocul alimentar beneficiază de 4 ore și 30 de minute de apă caldă. Energia electrică era furnizată neîntrerupt de la rețeaua electrică a orașului, iar în situația în care erau deficiente unitatea avea în dotare un grup electrogen ce putea asigura funcționarea corespunzătoare a rețelei electrice.

Dreptul la nevoile de bază, nevoile de subzistență (aer, hrană, apă, odihnă) trebuie să fie imperativ respectate, pentru o funcționare personală și socială în parametri minimi.

Lipsa unor condiții minime pot conduce pe termen lung la frustrări, care acumulate în timp se pot acutiza și lua forma unor comportamente agresive și/sau autoagresive.

Potrivit informațiilor furnizate, Penitenciarul Slobozia urmează a promova lucrări de natura investițiilor privind modernizarea și consolidarea Pavilionului de detenție în cursul anului 2024 conform Strategiei de dezvoltare a sistemului penitenciar din punct de vedere al infrastructurii spațiilor de cazare a persoanelor private de libertate 2024-2030 nr. 51980/15.12.2023. La data vizitei se execuseră lucrări de intervenție și de natura reparațiilor curente la un număr de 35 de camere de deținere, conform planului de Reparații curente în anul 2024 nr. 21974/18.01.2024, urmând a se interveni la nivelul camerelor, în funcție de disponibilitatea eliberării acestora, pe perioada executării lucrărilor (minim 3 zile lucrătoare).

În ceea ce privește verificarea modului de aplicare a sancțiunilor disciplinare persoanelor private de libertate, în perioada ianuarie – august 2024 au fost înregistrate un număr de 213 rapoarte de incident fiind aplicate un număr de 154 de sancțiuni. Situația sancțiunilor aplicate se prezintă, astfel:

-avertismentul: 15

-suspendarea dreptului de a participa la activități culturale, artistice și sportive, pe o perioadă de cel mult o lună: 24

-suspendarea dreptului de a presta o muncă, pe o perioadă de cel mult o lună: 2

-suspendarea dreptului de a primi și de a cumpăra bunuri, cu excepția celor necesare pentru igiena individuală sau exercitarea drepturilor la apărare, petiționare, corespondență și asistență medicală, pe o perioadă de cel mult două luni: 88

-suspendarea dreptului de a primi vizite, pe o perioadă de cel mult 3 luni: 25

-izolarea pentru maximum 10 zile: 0

Din totalul de rapoarte de incident analizate în cadrul comisiei de disciplină un număr de 37 de rapoarte au fost clasate, iar un număr de 22 de rapoarte au fost înaintate altor penitenciare

în vederea continuării procedurii disciplinare. Împotriva hotărârii comisiei de disciplină persoanele private de libertate au formulat 66 de plângeri la judecătorul de supraveghere a privării de libertate, iar dintre acestea 65 au fost respinse și 1 admisă.

Echipele de vizită au constatat că s-au aplicat 25 sancțiuni în anul 2024, până la data vizitei, privind dreptul de a primi vizite pe o perioadă de cel mult 3 luni.

În ceea ce privește aplicarea sancțiunii constând în suspendarea dreptului de a primi vizite pentru o perioadă de cel mult 3 luni, pentru abaterea disciplinară savârșită deținuților li se suspendă, pe o perioadă de timp, legătura cu familia. Or, conform Regulii nr. 43 pct. 3 din Regulile Nelson Mandela adoptate de O.N.U., sancțiunile disciplinare sau măsurile restrictive nu presupun interzicerea contactelor cu familia. Aplicarea sancțiunii disciplinare constând în suspendarea dreptului la vizite afectează relația deținuților cu familiile și reintegrarea psihosocială postliberare a persoanelor private de libertate.

Recomandăm conducerii penitenciarului analizarea posibilității de a se evita pe cât posibil aplicarea sancțiunilor privind dreptul de a primi vizite, în scopul evitării impactului negativ în procesul de reintegrare a persoanei private de libertate, potrivit CPT (Raportul de vizită din anul 2021) și a Regulilor Nelson Mandela (Regula nr. 43 pct. 3), în care se prevede că sancțiunile disciplinare sau măsurile restrictive prin interzicerea contactelor cu familia să fie aplicate pentru o perioadă limitată și doar pentru menținerea securității și ordinii.

Având în vedere rapoartele de incident întocmite (213) în anul 2024 până la data vizitei și rapoartele de incident clasate (37) de comisia de disciplină, s-a constatat că un procent de 17% din rapoartele de incident întocmite au fost clasate de comisia de disciplină din cadrul penitenciarului. Potrivit Regulii 38 din Ansamblul minim de reguli ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților „Regulile Nelson Mandela”, „administrația penitenciarelor este încurajată să utilizeze, în măsura posibilă, prevenirea conflictelor, medierea sau orice alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele”.

Au fost verificate prin sondaj câteva dosare de cercetare disciplinară întocmite în perioada de referință și s-a constatat că respectau prevederile art. 103: Procedura disciplinară, Art. 104: Plângerea împotriva hotărârii comisiei de disciplină din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

Potrivit statutului de funcții, activitatea la Penitenciarul Slobozia se desfășura cu un număr de 279 de posturi, din care erau încadrate 216 posturi și 63 posturi vacante. Dintre posturile vacante cele mai numeroase se înregistrau la serviciul siguranță penitenciară, serviciul regim penitenciar, la

domeniul medical, precum și la serviciul educație și biroul asistență psihosocială. Conform informațiilor primite de la personalul Penitenciarului Slobozia, la data efectuării vizitei erau în desfășurare concursuri pentru ocuparea a 7 posturi de agent operativ, 1 post magaziner, 1 post șef garaj.

În ceea ce privește personalul medical, asistența medicală/stomatologică a persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul Slobozia era asigurată de un medic medicină de familie, un medic medicină dentară, 6 asistenți medicali medicină generală, un asistent farmacie care urma a fi încadrat începând cu data de 15.10.2024. **În statul de funcții mai existau 3 posturi vacante pentru asistenți, din care și postul de asistent igienist** (ce poate fi ocupat de către orice alt asistent generalist, care obține certificare după absolvirea unor cursuri cu durata de 6 luni, dar care ar putea rămâne neocupat din cauza lipsei de atractivitate a salarizării).

La data efectuării vizitei serviciul de medicină generală, ca și serviciile stomatologice se derulau prin serviciul UPU al Spitalului Slobozia, întrucât medicul de medicină generală și medicul stomatolog se aflau în concediu creștere copil.

Conform organigramei prezentate echipei de vizită, în cadrul compartimentului medical erau prevăzute 4 posturi de medic, din care erau ocupate doar două, fiind **vacante 2 posturi de medic specialist și 9 posturi de asistenți medicali, din care erau ocupate doar 6.**

Această situație de facto poate genera o suprasolicitare a medicului înlocuitor existent care se deplasa de la Brăila /Tichilești, pentru o zi pe săptămână, expunându-l la burn-out și malpraxis medical (ținând cont de absenteismul temporar de 1-2 ani a medicilor aflați în concediu creștere copil) și o creștere a stresului a asistenților medicali care erau limitați privind competențele asigurării asistenței medicale conform fișelor de post.

Conform informațiilor primite, *formele de pregătire continuă desfășurate cu personalul* din cadrul Penitenciarului Slobozia, în perioada 01.01.2024 – data vizitei, au constat din: cursuri on-line de pe platforma E-learning: Integritatea și prevenirea corupției în sistemul penitenciar, Principalele elemente de interes referitoare la radicalizare și extremism violent în mediul penitenciar, Rolul avertizorului în interes public, Conceptul de pantouflage și implicațiile la nivelul sistemului administrației penitenciare; Curs de comunicare; Proiect de activitate – Campania de conștientizare a influenței adicțiilor asupra calității vieții, tema “Adicțiile – de la curiozitate la dependență”, Pregătirea de specialitate pe linie de incidente operaționale și intervenție a personalului din cadrul sectorului siguranța deținerii și regim penitenciar, precum și a agenților din cadrul grupeii de intervenție (inclusiv instruire pentru acordarea primului ajutor), instruire trimestrială pentru personalul din sectorul siguranța deținerii și regim penitenciar, convocări tematice cu personalul de specialitate.

În ceea ce privește dreptul de petiționare și dreptul la corespondență ale persoanelor private de libertate, în scopul prevenirii introducerii în penitenciar, prin intermediul corespondenței și al răspunsurilor la petiții, a drogurilor, substanțelor toxice, explozibililor sau a altor asemenea obiecte a căror deținere este interzisă, plicurile erau deschise, fără a fi citite, în prezența persoanei private de libertate, de către personalul sectorului vizite. În interiorul sectorului de deținere erau instalate cutii poștale pe fiecare secție de deținere și în postul de control numărul 2, astfel încât să poată fi asigurat dreptul la corespondență în mod corespunzător. Petițiile și corespondența erau colectate de către personalul furnizorului de servicii poștale, iar răspunsurile la petiții și corespondență, adresate persoanelor condamnate, se predau destinatarului, sub semnătură. Cheltuielile ocazionate de exercitarea dreptului de petiționare și a dreptului la corespondență erau suportate, de regulă, de către persoanele condamnate. În cazul în care aceste persoane nu dispuneau de mijloacele bănești necesare, erau suportate de către administrația penitenciarului, în baza unei cereri și pe bază de semnătură, în registrul specific.

Referitor la accesul persoanelor private de libertate la cursuri de școlarizare și formare profesională, la nivelul Penitenciarului Slobozia, se desfășura în colaborare cu unitățile de învățământ partener, cursuri de școlarizare pentru clasele I-X. În anul școlar 2023 – 2024, au fost înscrise 61 persoane private de libertate și au absolvit cursurile de școlarizare 31 de persoane private de libertate. De asemenea, pe parcursul anului 2024 până la data vizitei, s-a organizat un curs de formare „Competențe cheie – Comunicare în limba română” la care au fost înscrise 15 persoane private de libertate și au absolvit 14 persoane private de libertate. De asemenea, s-au desfășurat trei activități de informare/consiliere/medierea muncii la care au participat 45 de persoane private de libertate.

La nivelul Penitenciarului Slobozia existau cinci abonamente lunare la publicații scrise (Jurnalul Național - 2 abonamente lunar, Adevărul - 2 abonamente luna, Tribuna Ialomiței și Independent – 1 abonament lunar), iar în cadrul fiecărei secții erau instalate câte 1 infochioșc, respectiv 3 infochioșcuri. Conform informațiilor furnizate, în perioada următoare vizitei, administrația unității are în vedere dublarea numărului de infochioșcuri instalate pe secțiile de deținere.

În ceea ce privește compartimentul medical, în cadrul Penitenciarului Slobozia amplasamentul, componența structurală a compartimentului medical (cabinet de medicină generală, sală de tratamente, cabinet stomatologic, amenajate și dotate conform prevederilor Ordinului 153/2003 emis de Ministerul Sănătății și Familiei pentru aprobarea normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale – Anexa 2,

dotarea minimă obligatorie pentru cabinete medicale de specialitate) au rămas aceleași, conform ultimelor rapoarte de vizită.

Referitor la starea de fixație erau aduse îmbunătățirile adecvate desfășurării actului medical la standard, astfel:

- au fost întreprinse demersurile necesare privind achiziția și montarea a 16 defibrilatoare externe, în vederea asigurării prompte a acordării primului ajutor medical calificat;

- cabinetul medical era dotat cu paviment tip tarchet, conform normelor de igienă spitalicească pentru o bună dezinfecție, cu canapea de consultații, aparat de urgență, un aparat EKG, dulap pentru păstrarea medicamentelor persoanelor private de libertate, dulap pentru păstrarea documentelor medicale, birou, scaune, echipament informatic, frigider pentru păstrarea optimă a medicației pretabilă la astfel de condiții (spre ex. vaccinuri, tratamente injectabile), aparat de aer condiționat, cântar, tensiometru, stetoscop, termometre, glucometru, teste pentru determinarea glicemiei etc.;

- în cadrul unității era amenajat și un punct farmaceutic și două camere de izolare tip staționar cu grup sanitar propriu;

- programul de funcționare al cabinetului medical și al cabinetului stomatologic era afișat pe toate secțiile de deținere;

- existau întocmite și completate în mod corespunzător fișe medicale/stomatologice pentru toate persoanele private de libertate, în care erau înregistrate consultațiile medicale/stomatologice, internările în spital, rezultatele consultațiilor de specialitate și al analizelor efectuate etc. Au fost prezentate echipei de vizită documente medicale, registre folosite în activitatea curentă a cabinetelor: medical și de stomatologie (registru de consultații medicale, registrul de tratament, registrul de noi intrați, registru evidență bolnavi cronici, registru pentru mărci traumatice, registru internări în spital, etc.). S-a constatat faptul că toate documentele prezentate erau actualizate, înregistrate și completate în mod corect.

- la cabinetul medical existau antiseptice și substanțe dezinfectante în stoc suficient;

- exista încheiat contract privind colectarea, transportul și eliminarea finală a deșeurilor periculoase rezultate din activitatea medicală, în conformitate cu responsabilitățile medicilor prevăzute în fișele de post;

- cabinetul stomatologic era dotat cu unit dentar funcțional, instrumentar stomatologic, aparatură pentru sterilizare, echipament informatic, măsuță instrumentar, frigider, birou, scaun, aparat de urgență pentru acordarea de servicii stomatologice gratuite persoanelor private de libertate, decontate din fondurile CASAOPSNAJ, dar care erau scăzute urmare a absenței temporare a celor doi medici aflați în concediu creștere copil. Se putea apela de către persoanele

private de libertate la serviciile de asistență dentară din mediul privat îndeosebi pentru lucrările protetice, precum și la serviciul de profil al UPU din cadrul Spitalului Județean Slobozia.

Referitor la servicii medicale acordate persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul Slobozia, acestea erau acordate de către medicul de penitenciar/înlocuitorul acestuia sau de către asistenta medicală de zi sau cea de tură, la solicitarea scrisă a persoanelor custodiate, în baza unei programări efectuate pe fiecare secție de deținere, conform programului de consultații sau ori de câte ori era nevoie în timpul programului de lucru.

Medicul acordă consultații medicale zilnice pe durata a 8 ore. Programul de consultații la cabinetul medical era afișat la loc vizibil în fiecare secție de deținere și adus la cunoștința persoanelor private de libertate de către personalul operativ de serviciu.

Consultațiile medicale de specialitate și investigațiile paraclinice (radiologie, analize laborator etc.) recomandate de către medic, se efectuau la cabinetele de specialitate din cadrul Spitalului Județean de Urgență Ialomița, în conformitate cu prevederile protocolului semnat între Ministerul Sănătății și Ministerul Justiției, pentru Administrația Națională a Penitenciarelor.

Consultațiile de specialitate pentru persoanele private de libertate se acordau la recomandarea medicului unității, în baza unui bilet de trimitere, în conformitate cu prevederile Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 521/2023 și ale normelor metodologice de aplicare a acestuia. Pe parcursul anului 2024, până la data vizitei, au fost efectuate 804 de prezentări la cabinetul medical pentru persoanele private de libertate, reprezentând persoane cu afecțiuni cronice, afecțiuni psihiatrice cu o medie de 62 persoane pe lună și o medie de 43 persoane pe lună se aflau în tratament psihotrop.

Motivele internărilor în spital au fost reprezentate în principal de reevaluarea periodică a afecțiunilor cronice preexistente ale persoanelor private de libertate și monitorizarea evoluției sub tratament.

În ceea ce privește alimentația persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul Slobozia, hrana zilnică a persoanelor private de libertate era preparată la blocul alimentar al unității penitenciare, amenajat și dotat în mod corespunzător, conform situației de efective transmisă zilnic de personalul instituției.

Personalul medical efectua zilnic inspecții la blocul alimentar, în scopul depistării eventualelor neconformități pe linie igienico – sanitară.

Starea de igienă și de curățenie de la blocul alimentar era corespunzătoare, personalul care lucra aici purta uniforme de protecție și avea efectuate analizele medicale obligatorii.

Persoanele private de libertate serveau masa în camere, neexistând săli de mese amenajate și dotate corespunzător.

În ceea ce privește hrana oferită, o parte din deținuți se declarau mulțumiți, făcând comparații cu alte penitenciare, iar alții au spus că diversitatea felurilor de mâncare se mărginește la 3-4 ("fasolea e de bază").

Zilnic erau prelevate probe alimentare (dimineața, prânz și seara), care erau păstrate într-un frigider special destinat acestui scop timp de 48 de ore, conform prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății nr. 976/1998 pentru aprobarea Normelor de igienă privind producția, prelucrarea, depozitarea, păstrarea, transportul și desfacerea alimentelor.

Persoanele private de libertate diagnosticate cu diferite afecțiuni cronice (diabet zaharat, hipertensiune arterială, afecțiuni gastrice, hepatice etc.), primeau hrana în mod corespunzător, conform regimului alimentar recomandat de medicul specialist.

În ceea ce privește asigurarea tratamentului medical al persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul Slobozia, în cadrul unității exista amenajat un punct farmaceutic, unde erau depozitate în condiții corespunzătoare medicamentele folosite pentru tratamentul afecțiunilor persoanelor private de libertate.

Medicamentele psihotrope și psihoactive erau depozitate separat într-un dulap prevăzut cu sistem de închidere.

Penitenciarul Slobozia avea încheiat contract pentru furnizarea de servicii farmaceutice (eliberarea de medicamente compensate în baza rețetelor medicale prescrise persoanelor private de libertate, conform Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, precum și a Ordinului nr. 4.858/C/3363/2022 al ministrului justiției și al ministrului sănătății privind activitatea de acordare a asistenței medicale, a tratamentului și îngrijirilor persoanelor private de libertate aflate în locurile de detenție din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor).

Persoanele private de libertate beneficiau de medicamente compensate, în baza unei prescripții medicale eliberate de medicul penitenciarului (la data vizitei de către medicul înlocuitor) sau de alți medici specialiști, iar diferența dintre prețul medicamentelor și valoarea compensată 100% în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate fiind plătită din fondurile Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Prescrierea medicamentelor era făcută de către medicul unității în urma consultației medicale proprii, în limita specialității, sau de către medicii specialiști din alte unități medicale,

conform prevederilor Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate și ale normelor metodologice de aplicare a acestuia.

Medicamentele prescrise de către medic persoanelor private de libertate erau eliberate prin cabinetul medical al penitenciarului, pentru o perioadă de 3-10 zile, atât pentru afecțiunile acute și subacute, cât și pentru afecțiunile cronice, fiind distribuite prin personalul medical de serviciu.

În ceea ce privește asistența medicală în caz de urgențe medico-chirurgicale, urgențele medico-chirurgicale erau prezentate imediat la cabinetul medical, unde medicul și/sau asistentul medical luau măsurile necesare în limita competenței, motiv pentru care este necesar de a se participa **în format fizic** la cursuri de certificare a acordării primului ajutor medical calificat.

La nivelul cabinetului medical din cadrul instituției, exista un aparat medical de urgență, dotat în conformitate cu prevederile Ordinului nr.4.858/C/3363/2022 privind activitatea de acordare a asistenței medicale, a tratamentului și îngrijirilor persoanelor private de libertate aflate în locurile de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor. Acesta era dotat cu medicamente necesare tratării unor îmbolnăviri acute ale persoanelor private de libertate, care semnav pentru primire în registrul de consultații, care se aflau în termen de garanție.

Cabinetul medical avea în dotare și o trusă medicală de urgență folosită în cazul deplasărilor personalului medical pe sectorul de deținere.

În situații medicale deosebite se apela Serviciul Național Unic de Urgență 112.

În ceea ce privește asistența medicală în cazul bolilor infecto-contagioase (TBC, HIV, hepatita etc.), în cadrul infirmeriei instituției penitenciare situată în zona de maximă siguranță erau amenajate 2 camere de izolare, prevăzute cu grup sanitar propriu.

În cazul formulării unei suspiciuni de diagnostic de boală infecto-contagioasă se proceda la încarcerarea persoanei suspecte în camerele de izolare, pentru a se evita riscul de contaminare a celorlalte persoane private de libertate.

La data vizitei nu existau custodiate persoane în Penitenciarul Slobozia diagnosticate cu HIV și aflate în tratament.

Referitor la constatarea leziunilor traumatice: dacă la examinarea medicală a persoanelor private de libertate se constata prezența urmelor de violență, acestea erau consemnate în Registrul de consultații medicale, în Fișa medicală și în Registrul de leziuni traumatice, fiind anunțată conducerea unității pentru a se întreprinde demersurile legale.

Conform datelor consemnate în Registrul de leziuni traumatice, în cursul anului 2024, până la data vizitei, au fost înregistrate 11 autoagresiuni și 26 de incidente tip heteroagresiuni cu sesizarea Parchetului de pe lângă Judecătoria Slobozia și serviciului de Medicină Legală. Leziunile au constat în eritem, escoriații, echimoze, plăgi superficiale, etc. Persoanele private de libertate au primit îngrijiri la cabinetul medical, acest lucru fiind consemnat în mod corespunzător în evidențele medicale.

Din studiul documentelor medicale și din interviurile cu câteva persoane private de libertate, echipa de vizită a concluzionat că nu au existat cazuri de tortură, abuz sau rele tratamente din partea cadrelor penitenciarului.

Din verificarea documentelor puse la dispoziție de către conducerea instituției, a reieșit faptul că pe parcursul anului 2024, până la data vizitei, nu au fost înregistrate cazuri de intrare în refuz de hrană a unor persoane private de libertate. Nu au fost înregistrate decese de la începutul anului.

În ceea ce privește asistența medicală nu au fost înregistrate plângeri ale persoanelor private de libertate despre modul de acordare al acesteia.

În ceea ce privește serviciile psihologice, comparativ cu anul 2021, când a avut loc ultima vizită a instituției Avocatul Poporului, numărul persoanelor private de libertate a crescut semnificativ de la 361 la 482, ceea ce crește pe de-o parte disconfortul fizic și psihologic al acestora, iar pe de altă parte crește incidența potențialelor altercații, disensiuni. Cel mai probabil, nu s-a găsit o soluție pentru relocare, populația deținută fiind în creștere, înregistrându-se suprapopulare la toate penitenciarele din țară, conform informațiilor furnizate.

Din totalul numărului de deținuți, 51 de persoane erau diagnosticate cu tulburări psihice și 49 de persoane custodiate pentru infracțiuni săvârșite la Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri- posibil consumatori în abțință.

Nu exista o situație a persoanelor care au dezvoltat stări de anxietate, depresie, stres acut, odată cu încarcerarea.

Din discuțiile cu persoanele private de libertate cazate în camera de tranzit/transferuri (unde se aflau un număr însemnat de persoane, 11 persoane la momentul vizitei la o capacitate de 20 persoane), s-a reținut lipsa activităților în penitenciar, ceea ce făcea ca persoanele deținute să petreacă cea mai mare parte a timpului izolați, în cameră. Lipsa activităților comune poate duce la alienare socială, la pierderea reperelor aflate în strânsă interdependență cu socialul, la deconectarea de grup. Chiar dacă vorbim de mediul carceral, relațiile sociale trebuie păstrate chiar și sub o formă controlată, pentru ca persoana să rămână afiliată la valorile comune tocmai pentru o reintegrare ulterioară cât mai facilă.

De altfel persoanele s-au arătat reticente inițial în a-și verbaliza problemele, nevoile, unul dintre aceștia spunând chiar ”degeaba veniți, vă pierdeți timpul”, iar după o perioadă aceștia au început să facă adevărate confesiuni.

Întrebați fiind de ce nu comunică cu angajații, majoritatea au spus că nu sunt ascultați, că problemele lor nu sunt tratate individualizat (Ca si exemplu de tratament general/comun, o parte din deținuți spun că indiferent de ce durere acuză primesc același tratament : 2-3 pastile - piafen, aspirină). Din discuțiile cu două persoane diagnosticate cu tulburări psihice cazare în altă cameră și aflate sub tratament, acestea au susținut că erau mulțumite de cum erau tratate, mai mult, la cerere, erau reevaluate de personal (nu cunoșteau specializarea personalului) și le erau reduse dozele de tratament.

Cu privire la personalul ce se ocupă îndeosebi de partea psihologică, sectorul reintegrare socială avea programul 08:00 – 16:00, conform răspunsului unității penitenciare. Spre deosebire de anul 2021, când la nivelul penitenciarului era angajat un singur asistent social, în momentul de față, directorul unității a precizat că erau angajați 3 psihologi și pentru prima dată aveau un psiholog pentru personal. Acesta a adăugat faptul că utilitatea psihologului se resimte la nivelul angajaților și prezența psihologului începe să fie vizibilă.

Persoanele încadrate ca psiholog dețin toate atestatele (atestat de liberă practică obținut în specialitatea psihologie aplicată în domeniul securității naționale – treapta de specializare psiholog practicant, forma de atestare supervizare atestat în psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională, dar și psihologie clinică) și respectau integral condițiile de ocupare a postului. Acestea, deși erau psihologi în supervizare (angajate de aproximativ un an), păreau a fi implicate în ceea ce făceau și erau dispuse să își dezvolte abilitățile și în lucrul individual.

În afară de supervizarea prin intermediul unui psiholog supervisor atestat de Colegiul Psihologilor din România, ofițerii psihologi beneficiau de pregătire permanentă în cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor și supervizarea de către un tutore (așa cum este menționat în fișa postului).

Având în vedere încadrarea acestora în sistemul Administrației Naționale a Penitenciarelor, atribuțiile generale au aceeași pondere cu cele specifice, iar atribuțiile specifice vizează în marea lor majoritate personalul și nu persoanele deținute (cel puțin în fișa postului pusă la dispoziție).

Concluzionând, cu privire la pregătirea personalului din această categorie, cursurile frecventate, alături de experiența directă în lucrul cu persoanele încarcerate erau mulțumitoare pentru dezvoltarea profesională, cu atât mai mult cu cât cele două psiholoage erau în supervizare.

Referitor la programelor și activităților recomandate în Planul individualizat și a acoperirii acestora prin programele și activitățile organizate, la momentul vizitei, s-a discutat cu două doamne psiholog, cea de-a treia fiind în concediu. Dumnealor au prezentat pe scurt mai multe programe, ulterior fiind transmise, cele care vizau problemele de agresivitate, programul - deținuții de sprijin, programe pentru agresorii sexuali, programe pentru dezvoltarea empatiei etc.

Programele în funcție de specificitate ajungeau de la 12 la 24 întâlniri.

Pentru persoane cu probleme restrânse sau care erau spre finalul perioadei de detenție existau activități de reintegrare și un atelier ocupațional.

Având în vedere faptul că numărul deținuților a crescut considerabil din anul 2021 de la 361 la 482, iar numărul persoanelor diagnosticate cu probleme psihice a crescut de la 21 la 51, este necesară o creștere a diversității instrumentelor de evaluare (la data vizitei exista un singur instrument avizat de colegiul psihologilor) și consiliere individualizată.

Referitor la programele de educație și asistență psihosocială care se desfășurau la nivelul Penitenciarului Slobozia, conform informațiilor furnizate, au fost identificate un număr de 846 recomandări de participări la programe de educație, 208 recomandări de participări la programe de asistență socială și 111 recomandări de participări la programe psihologice.

Până la momentul vizitei, 321 de persoane private de libertate au fost incluse la programele de educație și 137 persoane private de libertate au fost incluse la Programul de adaptare la condițiile privării de libertate (program obligatoriu); 95 de persoane private de libertate au fost incluse la programe de asistență socială și 72 persoane private de libertate au fost incluse la Programul de pregătire pentru liberare (program obligatoriu) și 95 de persoane private de libertate au fost incluse la programe de asistență psihologică.

Programele de grup, foarte necesare, contribuie la bunăstarea psihică a persoanelor, însă programele individualizate ar putea ținti problemele esențiale, care pot constitui ulterior baza pentru programele de grup.

Cu privire la programele specifice de grup există impedimentul duratei pe o perioadă lungă (24 de întâlniri) în contextul în care persoanele sunt motivate de câștiguri rapide, au nevoie de o motivare imediată care ar putea deveni ulterior o implicare autentică, cu atât mai mult cu cât persoanele care se înscriu la aceste programe sunt motivate extrinsec, primind credite.

Programele individualizate de evaluare și consiliere ar avea efecte mai sustenabile.

Un program care a atras atenția în mod deosebit este cel cu privire la ”deținuții de sprijin” care are dublă misiune pe de-o parte responsabilizarea și validarea deținuților de sprijin

și pe de altă parte accesul mai ușor și mai confortabil, mai încrezător al celorlalți deținuți aflați în nevoie.

Din punct de vedere al dosarelor persoanelor încarcerate, acestea aveau programe individualizate și erau completate în totalitate rubricile componente ale planului.

Spațiile destinate activităților psihosociale și educative erau în număr de două, dintre care unul era în plină reamenajare. Spațiul funcțional era curat, aerisit, luminos, dotat cu videoprojector, mese și scaune, ofițerii menționând că în funcție de activitate, mobilierul poate fi rearanjat. **Spațiul ca și dimensiuni era destul de mic** mai ales dacă ne referim la activitățile de grup sau cele strict educative – cursuri școlare. La un efectiv atât de mare de deținuți, spațiul era foarte mic. Deși este de apreciat faptul că era curat, luminos și neîncărcat, totuși un spațiu unde oamenii ar trebui să se simtă în siguranță ar trebui să aibă stimulii potriviți, să fie confortabil pentru deținuți sau/și angajați. **Spațiul respectiv nu era amenajat ergonomic și nu transmitea liniște și siguranță, ci dimpotrivă era rigid, fără accesorii, fiind mult prea neutru.**

De asemenea, biblioteca ar trebui să fie mai ofertantă din punct de vedere al diversității. **Spațiul unde era amenajată biblioteca era extrem de mic**, neexistând posibilitatea de a rămâne pentru lectură în spațiul respectiv și nu era un spațiu confortabil. Cărțile, destul de degradate erau înghesuite pe 2-3 rafturi, întreaga structură fiind neatrăgătoare, neplăcută.

În ceea ce privește activitățile sportive, culturale și artistice, la nivelul penitenciarului, se desfășurau activități sportive de masă (zilnic conform planificării), competiții sportive (trimestrial), program de educație prin sport (patru grupe/an) și activități interpenitenciare (cel puțin 1/an). Activitățile sportive se desfășurau în sala de sport sau pe platoul interior.

Conform Regulamentului privind organizarea și desfășurarea activităților și programelor educative, de asistență psihologică și asistență socială din locurile de deținere aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 1322/2017, erau organizate următoarele tipuri de activități cultural-artistice: conferințe, dezbateri, cercuri de lectură, redactare de revistă, spectacole, ateliere ocupaționale, activități în comunitate. Aceste demersuri se desfășurau în spații special amenajate de genul: sală de clasă, club, sală de festivități.

Persoanele intervievate au susținut însă că activitățile recreative erau insuficiente și au un timp mult prea restrâns. O parte din cei cu care s-a vorbit aratau că terenul de activități, unde s-ar putea juca fotbal sau tenis de picior era impracticabil, mai mult din cauza calității betonului, mingiile se sparg foarte repede.

3. Recomandări

Față de cele expuse, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

Conducerii Penitenciarului Slobozia să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. întreprinderea unor lucrări de igienizare și reparații în camerele (ex. cele de tranzit) unde au fost constatate neconformități și înlocuirea saltelelor uzate/deteriorate;
2. urgentarea demersurilor în vederea încadrării cu personal medical a posturilor vacante și/sau contractarea de servicii medicale cu colaboratori externi pe perioada de absență temporară a celor 2 medici aflați în concediu creștere copil, înlocuiți prin detașarea săptămânală a altui medic din rețeaua ANP, precum și găsirea de soluții legate de pregătirea, formarea (conform normativelor în vigoare) și remunerarea corespunzătoare a unui asistent medical de igienă, situație aproape omniprezentă în toată structura penitenciară ;
3. efectuarea demersurilor necesare în vederea eliminării sau reducerii gradului de supraaglomerare conform Ordinului ministrului justiției nr. 2772/2017 pentru aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate, situație de asemenea omniprezentă în structura penitenciară; Cu privire la aceeași problemă - spațiul, găsirea unor soluții și cu privire la persoanele deținute aflate în tranzit, aglomerarea atâtor persoane în același spațiu ridică probleme de igienă, de disconfort ridicat, care se adaugă la problemele deja existente ale deținuților;
4. continuarea permanentă a eficientizării acțiunilor de dezinsecție și deratizare;
5. participarea anuală în format fizic la cursuri a personalului medical privind certificarea însușirii acordării primului ajutor medical calificat;
6. instruirea, pregătirea și atestarea agenților supraveghetori în acordarea primului ajutor (minim câte 1 pe fiecare secție și tură) în sensul intervenției prompte pentru a salva vieți având în vedere și dotarea penitenciarului cu 16 defibrilatoare de exterior. Calificarea acestora realizându-se prin cursuri de formare ca și personalul paramedical din structura Inspectoratului General pentru Situații de Urgență;

7. evaluarea psihică a persoanelor aflate în detenție să fie periodică cu luarea în considerare a comportamentului și atitudinilor manifestate de către aceștia. Și în ce privește programele de grup, creșterea interesului și a participării, programele ar trebui popularizate nu doar prin oferirea de credite, ci și prin suscitarea, câștigarea interesului public pentru program, arătând avantajele, câștigurile personale (implicare autentică pentru schimbare, rezolvarea problemelor de bază printr-un program individualizat etc);

8. diversificarea instrumentelor de evaluare prin achiziționarea de către unitate și a altor instrumente acreditate de Colegiul Psihologilor din România, dar și prin folosirea diverselor scale (de dezvoltare, de autonomie) folosite de specialiștii în domeniu și teste care pot fi folosite gratuit de pe diverse platforme de profil, care ar ajuta la evaluarea acurată dar și la individualizarea programelor ulterioare;

9. amenajarea unui cadru mai adecvat atât pentru evaluare cât și pentru desfășurarea programelor de grup, care au influență directă asupra stării psihice;

10. organizarea bibliotecii atât prin varietatea genurilor literare, dar și prin amenajarea spațiului și analizarea posibilității integrării sistemului audiobook pentru persoanele neșcolarizate, pentru cei care au probleme de vedere sau introdus un program de lectură pe diverse teme;

11. organizarea de activități care să dezvolte și să încurajeze comunicarea, în special cu persoanele de suport ale deținuților pentru a minimaliza teama de abandon a acestora și a consolida sentimentul de apartenență;

12. încurajarea activităților sportive, diversificarea acestora, stimulând mai degrabă cooperarea / colaborarea decât competiția. O componentă esențială a sănătății psihologice este activitatea fizică individuală sau de grup, sportul, care are efecte benefice asupra stimei de sine, a competenței sociale și abilității de a controla stresul și confruntarea cu poziții adverse celei proprii;

13. utilizarea, în măsura posibilă, pentru prevenirea conflictelor, a medierii sau oricăror alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflicte, astfel cum se recomandă în Regulile Nelson Mandela (Regula nr. 38);

14. analizarea posibilității de a se evita pe cât posibil aplicarea sancțiunilor privind dreptul de a primi vizite, care pot avea un impact negativ în procesul de reintegrare a persoanei private de libertate, potrivit CPT (Raportul de vizită din anul 2021) și a Regulilor Nelson Mandela (Regula nr. 43 pct. 3), în care se prevede că sancțiunile disciplinare sau măsurile

restrictive prin interzicerea contactelor cu familia să fie aplicate pentru o perioadă limitată și doar pentru menținerea securității și ordinii.

București, 9 octombrie 2024